

Kurzusleírás (tematika)

Kurzus neve: Bevezetés a filmkultúrába (Szabadon választott)				
A kurzus oktatója, elérhetősége: Fábics Natália, fabics@mome.hu és fabics@g.mome.hu				
Kód: B-SZ-201-MI-212202-10 M-SZ-101-MI-212202-10	Tantervi hely:	Javasolt félév:	Kredit: 5	Tanóraszám: 4 (heti) Egyéni hallgatói munkaóra: - átlag heti 8-10 óra filmnézés - átlag heti 2-3 óra szövegolvasás, beszámoló írás - vizsgaidőszakban készülés a vizsgára
Kapcsolt kódok:	Típus: előadás	Szab.vál-ként felvehető-e? igen	Szab.vál. esetén sajátos előfeltételek:	
A kurzus kapcsolatai (előfeltételek, párhuzamosságok): Jórészt a korábbi tanrend szerint <i>Bevezetés a filmtörténetbe 1-2.</i> néven futott kurzusok, valamint a Média Intézet BA szakjai számára elérhető <i>Médiaelmélet és Mozgóképkultúra</i> , valamint az azt folytató <i>Bevezetés a filmtörténetbe – Az európai modernizmus</i> kurzusok tananyagá, tehát aki azokat korábbi MOME tanulmányai során elvégezte, vagy most kezdi BA tanulmányait a Média Intézet valamelyik szakán, kérem, ne vegye fel a kurzust.				
A kurzus célja és alapelvei: A kurzus célja, hogy a hallgatók átfogó tudást szerezzenek az európai és az amerikai filmtörténet területén a kezdetektől a hetvenes évek elejéig. A főbb irányzatok bemutatása, a filmes narratíva és stílus alakulása, a technikai fejlődés és annak hatásai, illetve a gyártástörténeti kontextusok feltérképezése mellett, egyes alkotók munkásságának rövid áttekintésére is sor kerül. Cél ugyanakkor, hogy a hallgatók ezen ismereteiket képesek legyenek szakmai tevékenységük során gyakorlati szempontból is hasznosítani. A kurzus segítségével a hallgatók elsajátítják a 20. századi (1970-es évekig bezárólag) filmművészet alkotásainak szakszerű elemzési módszereit.				
Tanulási eredmények (fejlesztendő szakmai és általános kompetenciák): Tudás: <ul style="list-style-type: none">- Tájékozott a filmtörténet és -elmélet főbb módszereit és elméleteit illetően.- Átfogó ismeretekkel rendelkezik a filmművészzel kapcsolatos főbb elméletekről, annak stíluskorszakairól és irányzatairól, fontosabb alkotásairól.- Tájékozott az egyes szaktörténeti nézőpontok terén a filmművészet főbb módszereit és elméleteit illetően.- A filmművészet szerepe és felelőssége a társadalomban, a kultúrában.- A filmkultúra alapvető fogalmainak megismerése.- Átfogó ismeretei vannak a média, a mozgóké- és a hangkultúra főbb elméleteiről, alapelveiről, stíluskorszakairól és irányzatairól, fontosabb alkotásairól.- A mozgóképes alkotások elemzéséhez szükséges eszközök megismerése és elsajátítása. Képesség: <ul style="list-style-type: none">- Felismeri a filmművészet által felvetett és megoldott vagy megoldandó problémákat, reflektál azokra.- Értékeli a filmművészzel kapcsolatos koncepciókat.- Írott szakszövegolvasási és -értelmezési képességek fejlesztése.- A megszerzett ismereteket be tudja építeni a tervezés és alkotás, illetve a kutatás folyamatába.- Történelmi, társadalmi és kulturális összefüggések felismerése a filmművészetben.- Képes rá, hogy összetett tények, jelenségek ok-okozati viszonyait felismerje, komponenseit elkülönítse és adott szempontok mentén strukturálja.- Képes önálló szakmai álláspontot kialakítani a jelen szakmai kérdéseiben filmtörténeti és -elméleti érvekre támaszkodva. Attitűd: <ul style="list-style-type: none">- Kritikai érzékkel viszonyul a filmművészet alkotásaihoz, a különböző alkotói és gyártási gyakorlatokhoz és eredményekhez.				

- Elkötelezett a filmművészeti alkotások és a filmes alkotók ismerete iránt.
- Nyitottság az új ismeretekre, szempontokra, módszerekre.

Autonómia és felelősségvállalás:

- Elfogadja és hitelesen közvetíti szakterületének társadalmi szerepét, értékeit, helyzetét a filmművészetek viszonylatában.
- Hiteles, filmtörténei és -elméleti ismereteken alapuló véleményalkotásra törekszik.
- Oktatói iránymutatás mentén önállóan tájékozódik és megvalósítja vállalt feladatait. Változó helyzetekben mozgósítja tudását és képességeit.
- Elfogadja és hitelesen közvetíti szakterületének társadalmi szerepét, értékeit.

A témákhoz kötelező filmként rendelt művek megtekintése értelemszerűen kötelező, lehetőség szerint a megadott időpontokban (az előadások nagyban építenek a filmek ismeretére!). Az ajánlott filmek szóba kerülnek az előadások során, megtekintésük nem kötelező, de segíti a vizsgára való felkészülést.

Bevezetés.

A mozi kezdetei

a film technikai előzményei, a primitív film korszaka és a vándormozisok kora, Lumiere testvérek, Méliès, Pathé
Kötelező filmek: *válogatás korai rövidfilmekből:* Lumieres-cég: *A munkaidő vége (1895), A vonat érkezése (1895), A kisbaba reggelije (1895), A megöntözött öntöző (1895), Méliès: Utazás a Holdba (1902), Hepworth: Rover, a megmentő (1905)*

Az amerikai némafilm 1.

a nagyipari filmgyártás kialakulása, a filmes elbeszélés mód kialakulása, Porter és Griffith
Kötelező filmek: Porter: *A nagy vonatrablás (1903), Porter: Egy amerikai tűzoltó élete (1903), Griffith: Letört bimbók (1919), Griffith: Magányos villa (1909)*
Ajánlott filmek: Griffith: *Amerika hőskora (1915), Türelmetlenség (1916), Vidor: Tömeg (1928), Flaherty: Nanuk, az eszkimó (1922)*

Az amerikai némafilm 2.

burleszk – Buster Keaton, Charlie Chaplin, Stan és Pan
Kötelező filmek: Chaplin: *Aranyláz (1925), Keaton: A generális (1926)*
Ajánlott filmek: Chaplin: *Modern idők (1936), A diktátor (1940)*

Avantgarde, az orosz montázsiskola

francia avantgárd film, a francia impresszionista film, képzőművészet és film kapcsolata, dada, tiszta film, szürrealizmus

Kötelező filmek: Vertov: *Ember a felvevőgéppel (1929), Eisenstein: Patyomkin páncélos (1925), Bunuel: Andalúziai kutya (1929), válogatás avantgarde rövidfilmekből: Léger-Murphy: Gépi balett (1924), Man Ray: Visszatérés az értelemhez (1923), Kirsanoff: Menilmontant (1926), Richter: Délelőtti rémálom (1928), Richter: Rhythmus 21 (1923)*

A német expresszionizmus, brit dokumentarizmus

Kötelező filmek: Murnau: *Nosferatu (1922), Lang: Metropolis (1927), Wiene: Dr. Caligari (1920)* Ajánlott filmek: Murnau: *Az utolsó ember (1924)*

Hangosfilmváltás

gyártástörténeti előzmények, a hangosfilm kezdetei: stílustörténeti és gyártástörténeti következmények, előrettekintés a színes film megjelenésébe

Kötelező filmek: Josef von Sternberg: *A kék angyal (1930), Székely István: Hyppolit, a lakáj (1931)*
Ajánlott filmek: Crosland: *A jazzénekes (1927), Donen, Kelly: Ének az esőben (1952), Fleming, Thorpe, Vidor: Óz, a csodák csodája (1939)*

Klasszikus Hollywood

klasszikus hollywoodi narratíva, klasszikus hollywoodi műfajok kialakulása (különös tekintettel: western, musical, gengszterfilm, melodráma)

Kötelező filmek: LeRoy: *A kis cézár (1930), Ford: Hatosfogat (1939), Kertész: Casablanca (1942), Capra: Ez történt egy éjszaka (1934), Sandrich: Frakkban és klakkban (Top Hat, 1935), Vidor: Stella Dallas (1937)*

Ajánlott filmek: Hawks: *A sebhelyesarcú (1929), Rio Bravo (1959), Wellman: A közellenség (1931), Curtiz: Mildred Pierce (1945), Kazan: Rakparton (1955), Ray: Haragban a világgal (1955), Sirk: Amit megenged az ég (1955), Wilder: Alkony sugarút (1950), Ninocska (1939), Capra: *Az élet csodaszép (1946), Wyler: Ben Hur (1959), Életünk legszebb éve (1946), Bacon: 42nd street (1933), Cukor: Philadelphiai történet (1940)**

Realista tendenciák a '30-as, '40-es években – francia lírai realizmus

Kötelező filmek: Carné: *Ködös utak (1938), Renoir: Állat az emberben (1938)*

Ajánlott filmek: Renoir: *A nagy ábránd (1937), Vigo: Atalanta (1934)*

Diktatúrák és a film, az ideológiák megjelenése a filmben – német, olasz, szovjet film, a szovjet film megújulása

az ötvenes és hatvanas években, a sztálinista film ('49-'53)

Kötelező filmek: Csuhráj: *Ballada a katonáról* (1959)

Ajánlott filmek: Riefenstahl: *Az akarat diadala* (1934)

A modern film előzményei 1.

film noir, Hitchcock, Orson Welles

Kötelező filmek: Welles: *Aranypolgár* (1941), Wilder: *Kettős kockázat* (1944), Hitchcock: *Szédülés* (1958)

Ajánlott filmek: Hitchcock: *Hátsó ablak* (1954), *Észak-északnyugat* (1959), *Psycho* (1960), Garnett: *A postás mindig kétszer csenget* (1946), Hawks: *A hosszú álom* (1946), Walsh: *White Heat* (1949), Huston: *A máltai sólyom* (1941), Hitchcock: *Észak-északnyugat* (1959)

Olasz neorealizmus, az olasz film az '50-es években

Kötelező filmek: Rossellini: *Róma nyílt város* (1945), De Sica: *Biciklitolvajok* (1948)

Ajánlott filmek: Rossellini: *Stromboli* (1949), *Németország, nulla év* (1947), De Sica: *A sorompók lezárulnak* (1952), Visconti: *Megszállottság* (1943), *Vihar előtt* (1948)

A modern film előzményei 2.

cinema verité, a szerzői film

Kötelező filmek: Bresson: *A zsebtolvaj* (1959), Fellini: *Országúton* (1954)

Ajánlott filmek: Bresson: *Egy falusi plébános naplója* (1951), *Egy halálraítélt megszökött* (1956), Fellini: *Bikaborjak* (1953)

A francia új hullám 1. - háttér, tematika és filmstílus

Cahiers du cinéma, a „balparti” csoport, Bresson, Resnais, Rouch

Kötelező filmek: Resnais: *Tavalay Marienbadban* (1961)

Ajánlott filmek: Resnais: *Szerelmem, Hirosima* (1959), Rouch: *Az emberi piramis* (1961)

A francia új hullám 2.

Godard, Truffaut

Kötelező filmek: Godard: *Bolond Pierrot* (1965), *Kifulladásig* (1960), Truffaut: *400 csapás* (1959), *Jules és Jim* (1962)

Ajánlott filmek: Godard: *Éli az életét* (1962), *Week End* (1967), Truffaut: *Lőj a zongoristára!* (1960)

A modern film

Antonioni, Fellini, Buñuel, Pasolini, Bergman

Kötelező filmek: Fellini: *Az édes élet* (1960), Antonioni: *A kaland* (1960), *Az éjszaka* (1960), Buñuel: *Az öldöklő angyal* (1962), Fellini: *8 és 1/2* (1963), Bergman: *A hetedik pecsét* (1957), *Tükör által homályosan* (1961), *Persona* (1966)

Ajánlott filmek: Fellini: *Cabiria éjszakai* (1957), *8 és 1/2* (1963), Antonioni: *A barátnők* (1955), *Napfogyatkozás* (1962), Pasolini: *A csóró* (1961), Jancsó: *Oldás és kötés* (1963), Bergman: *Egy nyár Mónikával* (1953), *A nap vége* (1957), *Úrvacsora* (1963), *A csend* (1963), Alfonso Cuarón: *Roma* (2018)

A modern film Európán kívül: Japán, India

Kötelező filmek: Kurosawa: *A vihar kapujában* (1950), Ozu: *Tokiói történet* (1953), Ray: *Az út éneke* (1955)

Ajánlott filmek: Kurosawa: *A hét samuráj* (1954), *Rejtett előd* (1958), *A testőr* (1960), Ozu: *Floating Weeds* (1959), Ray: *A legyőzhetetlen* (1956), *Apu világa* (1959)

Kelet-európai új hullámok

Kötelező filmek: Wajda: *Hamu és gyémánt* (1958), Jancsó: *Szegénylegények* (1965), Menzel: *Szigorúan ellenőrzött vonatok* (1966)

Ajánlott filmek: Wajda: *Csatorna* (1957), Kawalerowicz: *Éjszakai vonat* (1959), Makk: *Szerelem* (1971), Huszárik: *Szindbád* (1971), Szóts: *Emberek a havason* (1942)

Tarkovszkij és a modern szovjet film

Kötelező filmek: Tarkovszkij: *Iván gyermekkor* (1962), *Tükör* (1974)

Ajánlott filmek: Tarkovszkij: *Andrej Rubljov* (1969), *Nosztalgia* (1983)

Free cinema

Kötelező filmek: Richardson: *A hosszútávfutó magányossága* (1962)

Ajánlott filmek: Richardson: *Dühöngő ifjúság* (1958), *Egy csepp méz* (1961)

Kötelező filmek összefoglaló listája:

1. *Válogatás korai rövidfilmekből:* Lumieres: *A munkaidő vége* (1895), *A vonat érkezése* (1895), *A kisbaba reggelije* (1895), *A megöntözött öntöző* (1895) <https://www.youtube.com/watch?v=4nj0vEO4Q6s>
Méliés: *Utazás a Holdba* (1902) <https://www.youtube.com/watch?v=ZNAHcMMOHE8>
Hepworth: *Rover, a megmentő* (1905) <https://www.youtube.com/watch?v=wniR5M4ogoM>
2. Porter: *A nagy vonatrablás* (1903) <https://www.youtube.com/watch?v=zuto7qWrplc>
3. Porter: *Egy amerikai tűzoltó élete* (1903) <https://www.youtube.com/watch?v=vW9ijs8zNow>
4. Griffith: *Letört bimbók* (1919) <https://www.youtube.com/watch?v=ZdliZzc0Ceo>
5. Griffith: *Magányos villa* (1909) https://www.youtube.com/watch?v=npvsi_KcwM8
6. Chaplin: *Aranyláz* (1925) <https://www.youtube.com/watch?v=Pk2Gpiy1KA8>

7. Keaton: *A generális* (1926) https://www.youtube.com/watch?v=ZqeloYoC_0o
8. Vertov: *Ember a felvevőgéppel* (1929) <https://www.youtube.com/watch?v=cGYZ5847FiI>
9. Eisenstein: *Patyomkin páncélos* (1925) <https://www.youtube.com/watch?v=2986SLGCgeE>
10. Bunuel: *Andalúziai kutya* (1929) <https://www.youtube.com/watch?v=vJKnp7v5FOg>
11. *Válogatás avantgarde rövidfilmekből*
Léger-Murphy: *Gépi balett* (1924) <https://www.youtube.com/watch?v=ZTdlE4Vy2c>
Man Ray: *Visszatérés az értelemhez* (1923)
https://www.youtube.com/watch?v=eVHFA_Nq5ek&vl=en
Kirsanoff: *Menilmontant* (1926) <https://www.youtube.com/watch?v=DHQH9DoO0gk>
Richter: *Dél-életrémálom* (1928) <https://vimeo.com/34809672>
Richter: *Rhythmus 21* (1923) <https://www.youtube.com/watch?v=FYPb8uIOENs>
12. Murnau: *Nosferatu* (1922) <https://www.youtube.com/watch?v=FC6jFoYm3xs>
13. Lang: *Metropolis* (1927) <https://www.youtube.com/watch?v=AvtWDIZtrAE>
14. Wiene: *Dr. Caligari* (1920) <https://www.youtube.com/watch?v=UyuVuAKUFyw>
15. Josef von Sternberg: *A kék angyal* (1930) <https://archive.org/details/theblueangel1930>
16. Székely István: *Hyppolit, a lakáj* (1931)
<https://www.filmarchiv.hu/hu/dvd/katalogus/megtekint/hyppolit-a-lakaj>
17. LeRoy: *A kis cézár* (1930)
18. Ford: *Hatosfogat* (1939)
19. Kertész: *Casablanca* (1942)
20. Capra: *Ez történt egy éjszaka* (1934)
21. Sandrich: *Frakkban és klakkban* (Top Hat, 1935)
22. Vidor: *Stella Dallas* (1937)
23. Carné: *Ködös utak* (1938)
24. Renoir: *Állat az emberben* (1938)
25. Csuhráj: *Ballada a katonáról* (1959)
26. Welles: *Aranypolgár* (1941)
27. Wilder: *Kettős kockázat* (1944)
28. Hitchcock: *Szédülés* (1958)
29. Rossellini: *Róma nyílt város* (1945)
30. De Sica: *Biciklitolvajok* (1948)
31. Bresson: *A zsebtolvaj* (1959)
32. Fellini: *Országúton* (1954)
33. Resnais: *Tavalgy Marienbadban* (1961)
34. Godard: *Bolond Pierrot* (1965)
35. Godard: *Kifulladásig* (1960)
36. Truffaut: *400 csapás* (1959)
37. Truffaut: *Jules és Jim* (1962)
38. Fellini: *Az édes élet* (1960)
39. Antonioni: *A kaland* (1960)
40. Antonioni: *Az éjszaka* (1960)
41. Buñuel: *Az öldöklő angyal* (1962)
42. Fellini: *8 és 1/2* (1963)
43. Bergman: *A hetedik pecsét* (1957)
44. Bergman: *Tükör által homályosan* (1961)
45. Bergman: *Persona* (1966)
46. Kurosawa: *A vihar kapujában* (1950)
47. Ozu: *Tokiói történet* (1953)
48. Ray: *Az út éneke* (1955)
49. Wajda: *Hamu és gyémánt* (1958)
50. Jancsó: *Szegénylegények* (1965)
51. Menzel: *Szigorúan ellenőrzött vonatok* (1966)
52. Tarkovszkij: *Iván gyermekkora* (1962)
53. Tarkovszkij: *Tükör* (1974)
54. Richardson: *A hosszútávfutó magányossága* (1962)

Tanulásszervezés/folyamat szervezés sajátosságai:

A kurzus menete, az egyes foglalkozások jellege és ütemezésük:

Előadások, konzultációk igény szerint, a beadandók kapcsán.

A hallgatók tennivalói, feladatai:

- Kötelező filmek megtekintése, a kurzus vezetője által a félév során jelzett menetrend szerint.
- Előadásokon való részvétel, jegyzetelés – az órai jegyzet a vizsgára való felkészülés alapja.

- A félév során kiadott olvasnivalók, mini kutatási feladatok alapján beadandók írása.
- Opcionálisan az ajánlott filmek megtekintése.
- Felkészülés a félév végi írásbeli vizsgára.

A tanulás környezete:

tanterem, online

Értékelés:

Teljesítendő követelmények:

Értékelés módja:

- filmismereti ZH a szorgalmi időszakban a kötelező filmek alapján, 4 alkalommal melyekre osztályzatot kapnak a hallgatók. A filmismereti ZH-kra kapott osztályzatokból áll össze egy darab osztályzat, mely 25%-ban számít be a félév végi jegybe.
- szakszövegértés beadandó a félév során 3-4 alkalommal, az alkalmanként megadott határidővel, melyekre osztályzatot kapnak a hallgatók. A beadandókra kapott osztályzatokból áll össze egy darab osztályzat, mely 25%-ban számít be a félév végi jegybe.
- heti feladatok, a félév során összesen 3-4 alkalommal, az alkalmanként megadott határidővel, melyekre osztályzatot kapnak a hallgatók. A beadandókra kapott osztályzatokból áll össze egy darab osztályzat, mely 25%-ban számít be a félév végi jegybe.
- írásbeli vizsga (tesztkérdések, esszékérdések) a vizsgaidőszakban az órán elhangzottak és a félév során kiadott kötelező olvasmányok alapján. A vizsgán szerzett osztályzat 25%-ban számít be a félév végi jegybe.

MEGJ.: a szakszövegolvasás beadandók és a heti feladatok esetében a határidőre nem beadott teljesítéseknél jegylevonás lett a feladatkiráskor meghatározottak szerint!

Az értékelés szempontjai (mi mindent veszünk figyelembe az értékelésben):

- Részvétel az órákon.
- A fentikben felsorolt félévközi feladatok, úgyszintén szakszövegértési feladatok, filmismereti ZH-k és heti feladatok teljesítése. Félév végi vizsga teljesítése.

Az érdemjegy kiszámítása (az egyes értékelt követelmények eredménye hogyan jelenik meg a végső érdemjegyben):

- Filmismereti ZH-k_25%
- Szövegértés beadandók_25%
- Heti kutatási feladatok_25%
- Vizsga_25%

Kötelező irodalom:

Félév során kijelölt szövegek.

Ajánlott irodalom:

Kovács András Bálint: *A modern film irányzatai – Az európai művészfilm 1950-1980.* Budapest. Palatinus, 2010.

Kristin Thompson – David Bordwell: *A film története.* Budapest. Palatinus, 2007

Új Oxford Filmenciklopédia. Budapest. Glória Kiadó, 2003.

Egyéb információk:

Máshol/korábban szerzett tudás elismerése/ validációs elv:

- *teljeskörű beszámítás/elismerés lehetséges*
- *részleges beszámítás/elismerés lehetséges*
- *nincs lehetőség elismerésre/beszámításra*

Tanórán kívüli konzultációs időpontok és helyszín: